

STANISŁAW SKIBIŃSKI

Rzadsze i ginące rośliny okolic Stańkowa w powiecie chełmskim (województwo lubelskie) — Selten vorkommende Pflanzen in der Umgebung von Chełm Lubelski (Woiwodschaft Lublin)

Wpłynęło 15. V. 1963

Niniejszy wykaz rzadszych roślin sporządzony został na podstawie wyników własnych obserwacji terenowych, przeprowadzanych w latach 1929—1947 na obszarze około 50 km², znajdującym się w dolinie środkowego biegu rzeczki Uherki.

Lycopodiaceae

Lycopium clavatum L. — W niewielkich skupieniach występuje w leśnictwie „Stańków“ w oddziałach 236, 237, 240 oraz w przylegających do lasu zaroślach wsi Okszków.

Caryophyllaceae

Dianthus superbus L. — W niewielkich ilościach występuje na całym badanym obszarze w nie użytkowanych rolniczo suchszych miejscach. Największe stanowisko tej rośliny znajduje się na łąkach „Zasłupie“ w pobliżu strumienia „Słyszówka“.

Ranunculaceae

Trollius europaeus L. — Pojedyncze egzemplarze tej rośliny występują w niezbyt ocienionych wilgotniejszych miejscach całego leśnictwa „Stańków“. Największe ze znanych z tego terenu stanowisk pełnika istniało do 1956 roku na łąkach nadleśnictwa nad Uherką w oddz. 242, kiedy łąka ta w ramach uprawy została zaorana. Kilkunastohektarowe stanowisko tego gatunku na „Zasłupiu“, wymieniane również przez K. Janczykowskiego (1935), zostało w czasie ostatniej wojny zniszczone przez zaoranie. Zachowało się tutaj tylko kilka egzemplarzy tej rośliny.

Actaea spicata L. — W wilgotniejszych partiach lasu koło Stańkowa spotyka się pojedyncze egzemplarze tej rośliny.

Anemone ranunculoides L. — Znane są tutaj 4 stanowiska: 1) zbiorowisko łozowe nad „Rzeczka“ w pobliżu stawku nadleśnictwa w Stańkowie, 2) w zaroślach

olszynowych wsi Horodyszczko koło Stańkowa, 3) wśród olszyn przy dawnym korycie Uherki koło Bielawina i 4) stanowisko najbogatsze w lesie „Jagodne“.

Thalictrum aquilegifolium L. — Roślinę tę z łąk pod Chełmem wymienia K. Janczykowski (1935).

Droseraceae

Drosera intermedia Hayne — Jedyne istniejące do dziś stanowisko tego gatunku na omawianym terenie znajduje się na 2 pobliskich, a rozdzielonych jedynie około 50-metrowym pasem pastwiska i drogą Okszów — Wólka Czułczycka, bagienkach, należących częściowo do leśnictwa „Stańków“ i częściowo do wsi Okszów. Stanowisko to odkryła i wskazała autorowi w 1930 roku Maria Skrzypek (nauczycielka szkoły w Okszowie). Najbliższe znane stanowisko rosiczki znajdowało się do czasu osuszenia łąk torfowych w Strupinie Dużym, około 9 km na południe od Okszowa.

Thymelaeaceae

Daphne mezereum L. — W leśnictwie „Stańków“ w tzw. „Popskim lesie“ (oddz. 241) stanowisko istniało do około 1946 roku. W lesie „Jagodne“ rośnie jeszcze około 100 egzemplarzy wawrzynka.

Ericaceae

Ledum palustre L. — Na zalesiającym się bagnie „Czarny Las“ (w oddz. 228) z dużego stanowiska (w 1939 r.), zachowała się tylko jedna kępka tej krzewinki (1959 r.). Najbliższe i eksploatowane przez zielarzy stanowisko bagna znajduje się w odległości około 7 km w leśnictwie „Czułczyce“ (oddz. 173).

Oxycoccus quadripetalus Gilib. — Do niedawna duże stanowisko tej rośliny istniało na wspomnianym wyżej bagnie „Czarny Las“; na skutek osuszenia i zacienienia pozostał tylko płot o powierzchni 2 m², który nie kwitnie i nie owocuje. — Dwa skupienia żurawiny o powierzchniach po kilkadziesiąt m², gdzie roślina ta owocuje, znajdują się na bagienkach opisanych przy gatunku *Drosera intermedia*, a należących częściowo do wsi Okszów i częściowo do leśnictwa „Stańków“. — Na skutek obniżenia się wód gruntowych zaginęły już około 1947 roku dwa inne stanowiska żurawiny w leśnictwie „Stańków“: 1) na bagienku „Golakowskiego“ i 2) przy „kolejce austriackiej“ — w oddziałach 233—236. — Na skutek wycięcia lasu „Horodyszczko“ około 1920 roku wyginęła żurawina na jednym z bagienek, które było jej jedynym stanowiskiem w tym lesie.

Vaccinium uliginosum L. — Jedyne, ale zanikające stanowisko z omawianego terenu, znajduje się w oddz. 228 uroczyska „Czarny Las“.

Andromeda polifolia L. — Nielicznie występuje na opisanych bagienkach wraz z *Drosera* i *Oxycoccus*.

Polemoniaceae

Polemonium coeruleum L. — Roślinę tę wymienia z łąk pod Chełmem K. Jan-czykowski (1935).

Gentianaceae

Gentiana pneumonanthe L. — Największe znane autorowi stanowisko znajdowało się na łąkach „Zasłupie“, które zostały po osuszeniu zaorane w 1943 roku. Pojedyncze okazy tej rośliny uratowały się na działkach 1, 26 i 36. — Kilkuokazowe skupienia tego gatunku spotkać można w dolinach na skraju lasu od wsi Okszowa i Wólki Czulczyckiej. Występuje on również nielicznie na skraju bagna „Serebryskiego“ od wsi Koza-Gotówka i Nowiny.

Gentiana uliginosa Willd. — Na działce nr 36 „Zasłupia“ znajdował się w 1959 r. płat tej rośliny o powierzchni około 2 m². Na wysuszonych łąkach wsi Koza-Gotówka nad rzeczką „Słyszówką“ kwitło w 1960 r. kilkadziesiąt egzemplarzy roślin tego gatunku.

Apocynaceae

Vinca minor L. — W stanie dzikim większe skupienia tej rośliny spotyka się w oddziałach 206 i 214 leśnictwa „Stańków“. Często spotykany w opłotkach, ogrodach wiejskich, hodowany.

Valerianaceae

Valeriana officinalis L. — W okresie przed ostatniej wojny dość często spotykany na łąkach. Obecnie, na skutek osuszenia oraz poorania łąk — trudny do odnalezienia w stanie dzikim.

Butomaceae

Butomus umbellatus L. — Pojedyncze okazy tego gatunku rzadko spotyka się w rzece Uherce po uregulowaniu jej koryta.

Liliaceae

Lilium martagon L. — Rzadka w tej okolicy roślina; ostatnio spotykana w oddziałach 240 i 241 leśnictwa „Stańków“.

Paris quadrifolia L. — Na skutek osuszenia moczarów leśnych, na których brzegach roślina ta była dość pospolita, obecnie występuje rzadko. Utrzymuje się jeszcze na terenach już dawniej wylesionych, lecz podmokłych, np. w zaroślach wsi Horodyszcz w pobliżu wsi Stańkowa.

Iridaceae

Iris sibirica L. — Bardzo rzadka roślina wilgotniejszych brzegów dolinek i polanek leśnych, ostatnio spotykana w leśnictwie „Stańków“ (oddz. 238) w 1947 r.

Gladiolus imbricatus L. — W okresie przed 1939 rokiem spotykany był na polankach leśnych w oddziałach lasu, graniczących z wsią Okszowem.

Cyperaceae

Cladium mariscus (L.) Pohl. — Podmokłe łąki wsi Nowiny i kolonii Okszów (D. Fijałkowski 1960).

Orchidaceae

Cypripedium calceolus L. — W okresie przed 1939 rokiem kilkakrotnie spotykany w wilgotnych miejscach leśnictwa „Stańków“ w oddziałach 235, 240 i 241. Obecnie prawdopodobnie wyginął.

Platanthera bifolia Rich. — Rzadko występuje w rozproszeniu w całym nadleśnictwie „Chełm“.

Listera ovata R. Br. — Roślina dość rzadka; częściej spotykana w uroczysku „Jagodne“.

LITERATURA

1. Fijałkowski D. 1960. Kłóc wiechowata (*Cladium mariscus* (L.) Pohl.) w województwie lubelskim. *Annales Univ. Mariae Curie-Skłodowska*, sec. C, vol. XIV, 15.
2. Janczykowski K. 1935. Wśród wzgórz kredowych. Szkic geograficzno-krajoznawczy regionu chełmskiego. W 20 rocznicę (1915—1935), Księga pamiątkowa Gimnazjum im. St. Czarnieckiego. Str. 51—52. Chełm.
3. Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B. 1953. Rośliny polskie. Warszawa. PWN.

Muzeum Ziemi Chełmskiej, Dział Przyrodniczy

ZUSAMMENFASSUNG

Diese Zusammenstellung betrifft die Pflanzenwelt eines Gebietes von circa 50 qkm in der Umgegend nördlich von Chełm im Bezirk Lublin. Besonders hervorzuheben sind hier folgende, selten vorkommende Pflanzenarten: *Dianthus superbus*, *Trollius europaeus*, *Polemonium coeruleum*, *Gentiana uliginosa*, *Butomus umbellatus*, *Iris sibirica*, *Gladiolus imbricatus* und *Cypripedium calceolus*.

Aus dem Museum des Chelmer Landes, Naturwissenschaftliche Abteilung